

Document: *Archeologisch Advies*
Plangebied: *Parkeerplaats Winkelcentrum Streekhof Fase 6,
Bovenkarspel, gemeente Stede Broec*
Adviesnummer: *15099*
Opsteller: *J.T. Verduin (archeoloog) & M.H. Bartels (senior-archeoloog)*
Datum: *22-06-2015*

Advies	Archeologische proefsleuven	(kosten initiatiefnemer)
	Of: Ophoging van het terrein	(kosteloos)
	Of: Deels opgraven + ophogen	(kosten initiatiefnemer)

Vervolgtraject

Archeologie West-Friesland verzoekt om **spoedig overleg te plegen** met de initiatiefnemer om verdere stappen door te nemen.

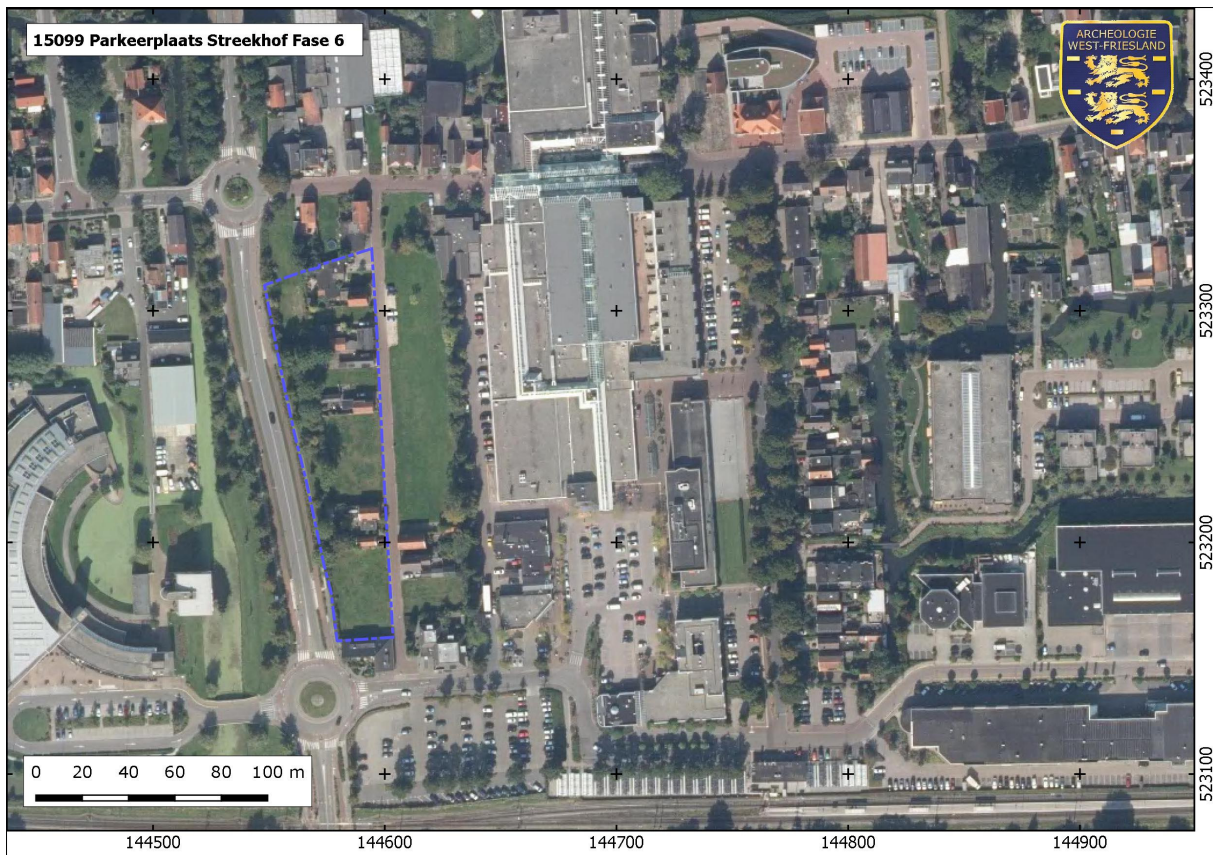
M.H. Bartels (senior archeoloog) 06-30468593

Archeologische Advies

1. Bestaande situatie en voorgenomen ingrepen

Op verzoek van de gemeente Stede Broec (dhr. M. Kok) is gekeken naar het aspect archeologie met betrekking tot de aanleg van parkeerplaatsen tussen de Schaperstraat en de Burgemeester J.N. Stuifbergenlaan in Bovenkarspel, gemeente Stede Broec.

Van de lange rij huizen met tuinen aan de Schaperstraat zijn er al veel gesloopt. De resterende huizen zullen gesloopt worden voor de aanleg van de parkeerplaatsen. Direct langs de Burgemeester J.N. Stuifbergenlaan komt een smalle groenstrook. De omvang van de nieuwe parkeerplaats, inclusief groenstrook, zal ca. 5.785 m² bedragen.

Afbeelding 1. Ligging van het plangebied op de luchtfoto (binnen blauw kader).

2. Beleidskaart archeologie

Aangezien de gemeente Stede Broec nog geen gemeentelijk archeologiebeleid heeft vastgesteld, gelden rijks- en provinciaal beleid. In de Monumentenwet 1988 en de herziening ervan in 2007 (Wet op de Archeologische Monumentenzorg) wordt de omgang met eventueel aanwezige archeologische waarden beschreven. De herziene Monumentenwet verplicht gemeenten om 'rekening te houden met aanwezige of te verwachten archeologische waarden'. De Monumentenwet gaat uit van een algemene vrijstelling voor ingrepen tot 100 m², maar biedt de gemeente ook de nodige beleidsruimte om haar eigen afweging te maken.

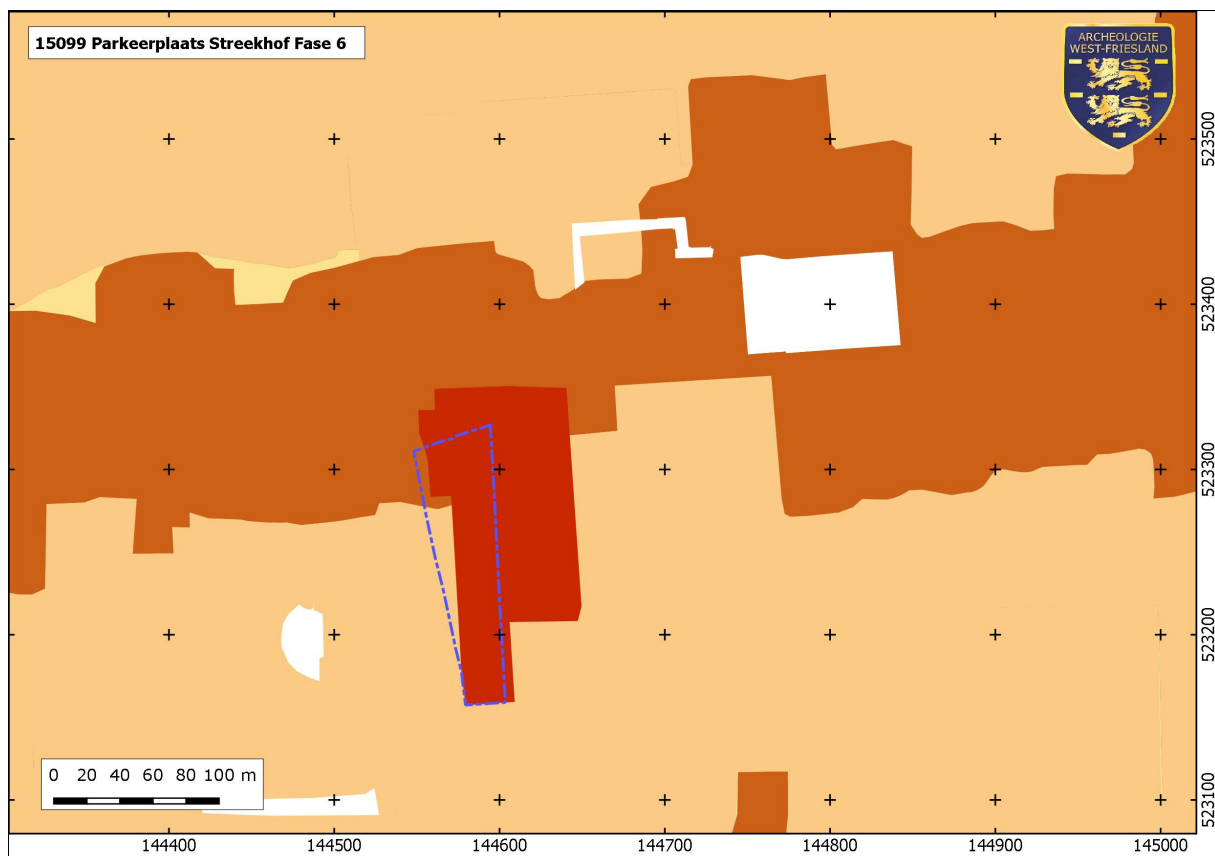
Het bestemmingsplan staat hierbij centraal. Hierin worden bouw- en aanlegvoorschriften opgenomen. Indien belangrijke archeologische waarden als gevolg van ruimtelijke ontwikkelingen niet in de bodem behouden kunnen blijven, dient de informatie te worden veiliggesteld d.m.v. een opgraving. De Monumentenwet gaat hierbij uit van een algemene vrijstelling voor ingrepen tot 100 m², maar biedt de gemeente ook de nodige beleidsruimte om haar eigen afweging te maken. De gemeente Stede Broec wil hier gebruik van maken. In het huidige bestemmingsplan "Kom Stede Broec I" (1980), waarbinnen het plangebied grotendeels valt, zijn nog geen vrijstellingsgrenzen voor archeologie opgenomen. Hier geldt nu dus nog een vrijstellingsgrens van 100 m². Een klein deel van het plangebied (de groenstrook aan de westzijde) valt binnen het bestemmingsplan "Centrum Streekhof" (2015).

Archeologie West-Friesland heeft in opdracht van de gemeente Stede Broec een concept-beleidskaart archeologie vervaardigd (afb. 2).

Het plangebied kent op de concept-beleidskaart archeologie de volgende dubbelbestemmingen:

- Waarde – Archeologie 1 (een deel van het bestemmingsplangebied “Centrum I” en een deel van “Kom Stede Broec I”), van hoge archeologische waarde): voorwaarden aan de omgevingsvergunning en het omgevingsvergunningstelsel voor alle bodemroerende werkzaamheden.
- Waarde – Archeologie 2 (de historische lintbebouwing van Bovenkarspel, van hoge archeologische waarde): voorwaarden aan de omgevingsvergunning en het omgevingsvergunningstelsel voor gebouwen en werken groter dan 100 m².
- Waarde – Archeologie 4 (gebied met hoge verwachting voor vindplaatsen uit de Bronstijd): voorwaarden aan de omgevingsvergunning en het omgevingsvergunningstelsel voor gebouwen en werken dieper dan 40 cm en groter dan 1.000 m².

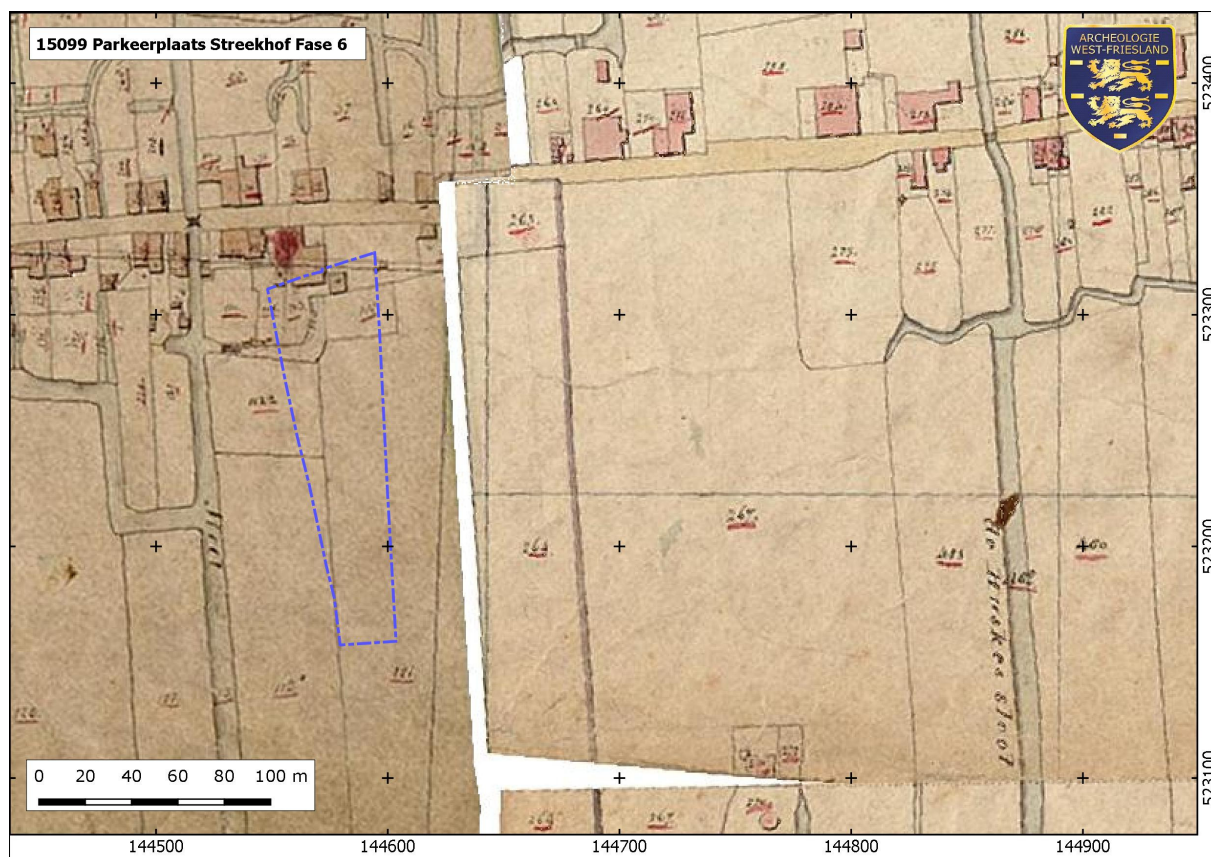
De ingrepen in de bodem voor de aanleg van de nieuwe parkeerplaats bij Het Streekhof zullen ca. 5.785 m² bedragen. Het gebied ligt grotendeels in een zone met dubbelbestemming Waarde – Archeologie 1. Bij alle bodemroering dient het aspect archeologie meegewogen te worden.

Afbeelding 2. Uitsnede uit de concept-beleidskaart archeologie van de gemeente Stede Broec. Het plangebied ligt binnen de blauwe contour.

3. (Cultuur)historische achtergrond

Voor het bepalen van de aanwezigheid van bewoningsresten uit de Nieuwe Tijd kan gebruik worden gemaakt van historisch kaartmateriaal (zie: Bartels, 2012). Op de 17de-eeuwse kaart van Johannes Dou (1651-1654) is binnen het noordelijke gedeelte van het plangebied bewoning te zien. De oudste Kadastrale Minuut van 1826 (afb. 3) geeft hetzelfde beeld. Aan de noordzijde van het plangebied is bebouwing en een vaart aanwezig. Het zuidelijke gedeelte van het plangebied bestond in de Nieuwe Tijd uit weiland met perceelssloten.

Afbeelding 3. Uitsnede uit de Kadastrale Minuut uit 1826. Het plangebied ligt binnen de blauwe contour.

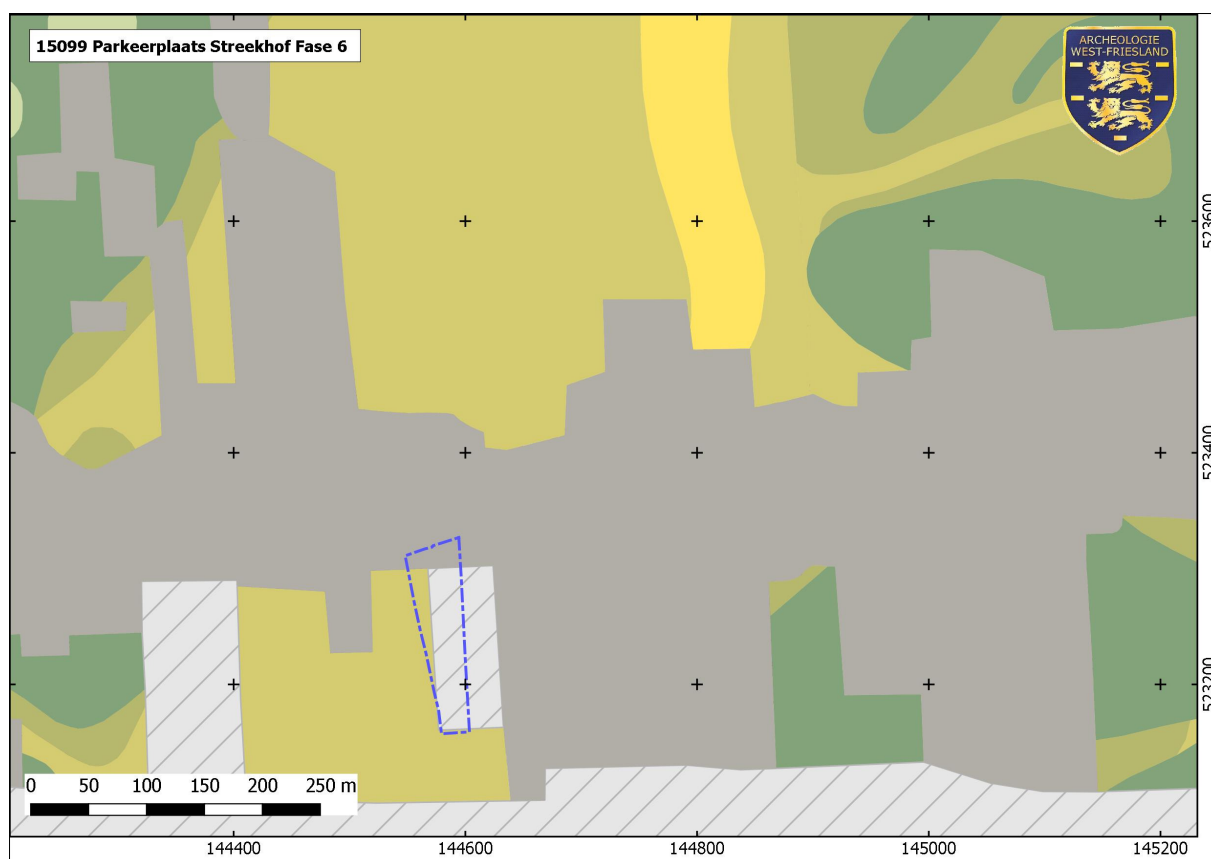
4. Archeologische en geologische bronnen

Bovenkarspel ligt in een gebied dat in de Bronstijd druk werd bewoond. De meeste resten dateren uit de Midden en Late Bronstijd (ca. 1500-800 voor Chr.). Op verschillende plaatsen zijn nederzettingen- en/of grafheuvelresten uit deze periode aangetroffen. De nederzettingssporen concentreren zich over het algemeen op de flanken van de voormalige getijdengeulen. Deze zandige banen ontwaterden beter dan het omliggende, natte land. De bewoners van het gebied gebruikten de zandige ondergrond voor akkerbouw. Recent onderzoek op de locatie “Kadijken” nabij Enkhuizen heeft uitgewezen dat men in sommige gevallen ook op de kwelders woonde.¹

¹ Roessing & Lohof 2011.

Aan de hand van bodemkaarten kan inzicht worden verkregen in de verwachting voor vindplaatsen uit de prehistorie. Op de bodemkaart van Ente (1963) is te zien dat het plangebied grotendeels niet gekarteerd is vanwege de bebouwing die aanwezig was (afb. 4). Afgaande op de bodem in het omringende gebied kan gesteld worden dat het plangebied op een zavelige ondergrond (geel-groen op afb. 4) ligt, op de flank van een zandige rug (geel op afb. 4). Het noordelijkste gedeelte van het plangebied ligt binnen een zone met diep humeuze gronden (ophogingslagen), binnen de historische kern van Bovenkarspel (grijs op afb. 4).

In het proefsleuvenonderzoek (Gerritsen, 2013) ten behoeve van de westelijke uitbreiding van winkelcentrum Het Streekhof, zijn reeds veel resten uit de Bronstijd, Late Middeleeuwen en Nieuwe Tijd aangetroffen. Deze sleuven zijn gegraven direct ten oosten van het huidige plangebied, in het voormalige bouwblok aan de oostzijde van de Schaperstraat. De sporen uit de Late Middeleeuwen en Nieuwe Tijd waren vooral aanwezig langs het historische dorpslint. De Bronstijdsporen, o.a. sporen van huizen, kwamen over het gehele terrein voor. De conservering en de gaafheid van de archeologische resten waren zeer goed, ook op de plaatsen waar in de 20ste eeuw huizen hebben gestaan. De resten waren direct onder de bouwvoor aanwezig.

Afbeelding 4. Uitsnede uit de bodemkaart van Ente (1963). Het plangebied (blauw kader) ligt grotendeels binnen ongekarteerd gebied.

5. Conclusie

De omvang van de nieuwe parkeerplaats zal ca. 5.785 m² bedragen. Het plangebied ligt op de concept-beleidskaart archeologie grotendeels binnen een gebied met dubbelbestemming Waarde – Archeologie 1. Bij alle bodemroering dient hier het aspect archeologie te worden meegewogen. Binnen het plangebied geldt een hoge archeologische verwachting voor resten uit de Bronstijd, Late Middeleeuwen en Nieuwe Tijd (zie ook Bartels, 2012).

6. Advies

Optie 1

Optie 1 geldt indien de funderingen van de nog bestaande bebouwing tot op grote diepte moeten worden gesloopt en/of een bodemsanering uitgevoerd moet worden en/of (regenwater)putten, kolken en buizen dieper dan 30 cm worden ingegraven.

Op basis van de geplande nieuwbouw en de hoge archeologische verwachting is dan een (gedeeltelijk) archeologisch onderzoek in het kader van de AMZ-cyclus vereist. Dit archeologisch onderzoek dient te bestaan uit een proefsleuvenonderzoek. De proefsleuven dienen om na te gaan of er archeologische sporen aanwezig zijn, of deze geclusterd zijn en of bepaalde gedeelten van het plangebied verstoord zijn.

Archeologie West-Friesland kan een dergelijk onderzoek uitvoeren, maar het kan ook door een archeologisch bedrijf worden uitgevoerd. De kosten van een dergelijk onderzoek zijn voor rekening van de ontwikkelaar.

Op basis van bovengenoemd archeologisch onderzoek zijn in principe drie opties mogelijk:

- het terrein wordt vrijgegeven, omdat er geen archeologische waarden (meer) aanwezig zijn;
- indien blijkt dat de archeologische resten grotendeels zijn verstoord kan er een bouwbegeleiding worden geadviseerd;
- archeologische waarden worden opgegraven en veilig gesteld door middel van een Definitief Onderzoek.

Optie 2

Optie 2 geldt indien het terrein met grond wordt opgehoogd en de ingrepen daarna niet dieper dan 30 cm onder het huidige maaiveldniveau reiken. Dit is alleen mogelijk als er verder geen diepe sloopwerkzaamheden en bodemsaneringen plaatsvinden. Bij deze optie kunnen archeologische waarden *in situ* worden bewaard.

Combinatie

Een combinatie van Optie 1 en Optie 2 is ook mogelijk, indien bepaalde gedeelten van het terrein diep worden ontgraven. Deze diep te ontgraven gedeelten dienen dan archeologisch onderzocht te worden. Daarna dient het gehele plangebied te worden opgehoogd, waarna de ondiepe ingrepen zullen plaatsvinden.

Archeologie West-Friesland verzoekt om spoedig overleg te plegen met de projectontwikkelaar en/of koper om afspraken over het vervolgtraject te maken (M.H. Bartels, 06-30468593).

7. Bronnen

Bartels, M.H. 2012: *Archeologie onder het overdekt winkelhart van Stede Broec. Een archeologisch bureauonderzoek in het kader van de westelijke uitbreiding van het winkelcentrum Streekhof*, Hoorn.

Ente, P.J., 1963: Een bodemkartering van het tuinbouwcentrum 'De Streek'. *De bodemkartering van Nederland*, deel XXI, Stichting voor Bodemkartering, Wageningen.

Gerritsen, S., 2013: Op de grens van de Stede, rapportage over de eerste fase van het archeologisch proefonderzoek (IVO), voor de uitbreiding van winkelcentrum Streekhof in Grootebroek, gemeente Stede Broec, *West-Friese Archeologische Rapporten* 48, Archeologie West-Friesland, Hoorn.

Leeuwen, J. van & C.M. Soonius, 2015: *Archeologisch advies ten behoeve van het bestemmingsplan Centrum Streekhof, Bovenkarspel, gemeente Stede Broec*, Adviesnummer: 15086, Archeologie West-Friesland, Hoorn.

Roessingh, W. & E. Lohof, 2011: Bronstijdboeren op de kwelder, Archeologisch onderzoek in Enkhuizen – Kadijken, *ADC-monografie* 11, ADC Archeoprojecten, Amersfoort.